

МОДУЛЬ 2. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Семінар 1. РОЗВИТОК ДИТИНИ У СОЦІУМІ

/ 2 години/

План

1. Поняття про розвиток дитини.
2. Біологічні фактори. Соціальні фактори.
3. Вплив середовища на розвиток особистості.
4. Дитяча субкультура і соціокультурний світ дитини та підлітка.

Хід заняття

Понятійний диктант: дитина, розвиток, виховання, спадковість, дитяча субкультура, роль, соціальний статус, адаптація, індивідуалізація, інтеграція.

Обговорення фільму „Люди-тварини”.

Дискусія „Спадковість чи виховання: що домінує?”

Студенти виступають з підготовленими рефератами, відповідають на запитання.

Тематика рефератів:

1. Дитяча субкультура (на прикладі певного віку, статі, регіону)
2. Соціокультурний світ дитинства (на прикладі певної сім'ї, освітнього закладу, притулку для неповнолітніх).
3. Підліткова субкультура.
4. Проблеми соціалізації дитини на різних етапах її розвитку.

Література

1. Социальная педагогика /под ред. М.А.Галагузовой. М.: Владос, 2000. - 416с.
2. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика: Курс лекций / Под ред.. В.И.Беляева.- М.: Издательство МГСУ, 2002. - 256с.
3. Мудрик А.В. Социализация и „смутное время”.- М.: Знание, 1991.- 76с.

Література для самостійного відпрацювання

1. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. –М., 1986.
2. Кон И.С. Ребенок и общество. - М.: Наука, 1988.
3. Корчак Я. Право ребенка на уважение. // Избр. пед. произв. /Пер. с пол. К.Е.Сенкевич. - М.: Педагогика, 1979.- С.3-24.

Семінар 2. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ: СУТЬ, МЕХАНІЗМИ, ПІДХОДИ /4години/

План

1. Поняття і суть процесу соціального виховання.
2. Особистісний підхід у соціальному вихованні. Співвідношення диференційного, статево-вікового та індивідуального підходів у процесі соціального виховання.
3. Управління процесом соціального виховання.
4. Система соціального виховання. Інститути виховання, профілактики, адаптації, реабілітації, перевиховання.

Хід заняття

Понятійний диктант: процес соціального виховання, особистість, розвиток, соціалізація, особистісний підхід, статево-віковий підхід, індивідуальний підхід, диференційований підхід, цілепокладання, життєдіяльність, взаємодія, управління, самоорганізація, самодіяльність, система, рівень системи соціального виховання.

Обговорення доповідей студентів.

Творче завдання:

- наведіть приклади загального та особистісного у системах виховання нашої країни та зарубіжних країн;
- наведіть приклади, що розкривають зміст різних підходів (особистісного, диференційного, статево-вікового та індивідуального) у соціальному вихованні.

Теми рефератів

1. Соціальне виховання як функція суспільства.
2. Взаємодія суб'єктів різного рівня як основа соціального виховання.
3. Проблема цілепокладання у процесі соціального виховання.
4. Варіативність змісту процесу соціального виховання.
5. Досвід організації процесу соціального виховання в Україні у XX столітті.
6. Досвід організації соціального виховання у сучасних умовах.

Література

1. Лукашевич Н.П. Социология воспитания. – К.: МАУП, 1996. – 180с.
2. Мудрик А.В. Введение в социальную педагогику: Учебное пособие для студентов. – М.: Издательский центр «Академия», 1997. – 392с.
3. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика: Курс лекций / Под ред. В.И.Беляева. - М.: Издательство МГСУ, 2002. - 256с.

Література для самостійного опрацювання

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод.посібник. - К.: ІЗМН, 1998.
2. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання. – К.: ІЗМН, 1996. – 232с.
3. Ігнатенко П.Р., Поплужний В.А., Косарева Н.І., Крицька А.В. Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти. – К.: ІЗМН, 1997. – 252с.

Семінар 3. ПОНЯТТЯ „НОРМИ” І „ВІДХИЛЕННЯ” У СОЦІАЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ.

/2 години/

План

1. Норма та відхилення: поняття та характеристики.
2. Типи відхилень. Причини соціальних відхилень.
3. Фактори, що формують девіантну поведінку людини.
4. Теорії девіацій.

Хід заняття

Понятійний диктант: жертва несприятливих умов, соціально-педагогічна віктимологія, аномалія, інваліди, сироти, віктимність, віктимогенність, соціальні, фізичні та психічні відхилення, взаємодія, профілактика, корекція, компенсація.

Обговорення питань семінару.

Проаналізуйте ситуації:

Ситуація 1. Чоловік (художник, скульптор, людина вільного духу) і дружина прожили майже 50 років. Виростили двох дочок. У старшої життя склалося, а молодшій не пощастило. У першому шлюбі прожила всього три роки. Народила доньку, але чоловік помер, і його рідня вигнала жінку з дитиною. Вона повернулася до дому. Через деякий час познайомилася з чоловіком. Стали жити у цивільному шлюбі, у них народився синок, Олексій. І тут все почалося. Чоловік став пити, скандалити. Особливо діставалось дівчинці, її вітчим ненавидів. Прискіпувався, кричав з будь-якого приводу. Бабусю міг образити, лише за те, що цукерку дівчинці дала. Потім почав битися. Бив дружину, тещу, дітей. Скільки разів сім'я зверталася до міліції, нічого не домоглися. Одного разу, дізнавшись, що теща одержала грошову компенсацію із Німеччини (як малолітній в'язень концтабору), зять почав вимагати гроші. Не отримавши їх, з криками „Уб'ю” кинувся до тещі. Вона сховалася у сусідів. А потім разом з донькою та онуками пішла з дому, ховалися від зятя протягом кількох років. Повернулися додому лише після його смерті...

1.Хто винен у цій ситуації?

2. Чому це тривало так довго?
3. Які закони існують в Україні, щодо попередження домашнього насильства?
4. Як можна було б допомогти цій сім'ї?
5. Складіть програму роботи з жінкою та дітьми, що потерпіли від домашнього тирана.

Ситуація 2. „ Ми з донькою поминали Єгора, коли зателефонували з агенції нерухомості і сказали, що треба підписати документи. Ми дізналися, що нашу однокімнатну квартиру продано, усі документи оформлено, слід їх лише підписати. Коли Єгор захворів, він почав говорити про продаж квартири, але я відмовилась. Його спочатку лікували від туберкульозу, а потім виявилось, що у нього рак. Ми йому допомагали, купували усе необхідні ліки. І думали, що він залишив думку про продаж житла. Після його смерті з'ясувалось, що за посередництвом агентства нерухомості він уклав дві попередні угоди: за однією з них він продає двокімнатну квартиру у Запоріжжі, а за іншою – купує будинок у с. Орлянське. Його неповнолітні діти у жодній з угод не згадувалися. За законом подібні операції мають здійснюватися зі згоди органів опіки, що здійснюють нагляд за дотриманням прав дитини. Після смерті Єгора, бабусі, що є опікуном дітей, почали дзвонити з агенції і вимагати підписати договори, продати квартиру і переїхати у сільський будинок...”

1. Як, на вашу думку, могла завершитися ця історія?
2. Як допомогти бабусі з онуками?
3. До якої інстанції слід звертатися у цьому випадку?
4. Про що слід пам'ятати, щоб не опинитися у такій ситуації?

Література

1. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика: Курс лекций / Под ред.. В.И.Беляева.- М.: Издательство МГСУ, 2002. - 256с.
2. Социальная педагогика /Под ред. М.А.Галагузовой. - М.: Владос, 2000. - 416с.
3. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения: Учеб.пособие для вузов.- М., 2001.-160с.
4. Максимова Н.Ю. Воспитательная работа с социально дезадаптивными школьниками // Методические рекомендации. – Киев: ІЗМН, 1997- 134с.

Література для самостійного опрацювання

1. Тютюнник О. Тренінг як форма соціального навчання підлітків при здійсненні первинної соціально-педагогічної профілактики вживання наркотиків //Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2007.- №1.- С.89-96.
2. Оржеховська В.М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх. - К.: ІЗМН, 1996. - 220с.

3. Селіванова Л.М., Дегтяр О.О. Впровадження елементів програми примирення між потерпілими та правопорушниками: перші кроки// Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2006.- № 2.- С.103-109.

Семінар 4. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ВІКТИМОЛОГІЯ

/2 години/

План

1. Соціально-педагогічна віктимологія як галузь соціальної педагогіки.
2. Людина як жертва несприятливих умов соціалізації.
3. Об'єктивні та суб'єктивні фактори віктимізації (перетворення людини у жертву).
4. Категорії віктимів у сучасному суспільстві.

Хід заняття

Понятійний диктант: жертва несприятливих умов, соціально-педагогічна віктимологія, віктимізація, віктимність, віктимогенність, потенційні жертви, реальні жертви, латентні жертви, профілактика, корекція, компенсація.

Творче завдання: користуючись місцевою, регіональною пресою, наведіть приклади програм реабілітації різних категорій віктимів.

Обговорення життєвих ситуацій:

Ситуація 1. Ірина П., дівчинка 14 років, була жорстоко зґвалтована. Лікарі ледве врятували їй життя. Насильників не було покарано, тому що це діти, відомих у селі людей (хлопці 16 років, ніде не вчаться і не працюють). Слідство проводилось формально, з грубими порушеннями. Кримінальну справу не було порушено, оскільки, за словами слідчого Кам'яно-Дніпровського відділу міліції, „факт статевого зв'язку відбувався за взаємною згодою”. Слідчого навіть не збентежив той факт, що після „взаємної згоди” дівчина півтори години провела на операційному столі і більше місяця – в стаціонарі. Така несправедливість сколихнула все село. Односельці надіслали в газету копії клопотань до правоохоронних органів і вимагають розібратися у зв'єрствах насильника І. та його друзів.(„Міг” , 15.11.2007р.)

1. До якого типу жертв можна віднести І.Петренко?
2. Якої допомоги потребує дівчина?
3. Хто може надати їй таку допомогу? Назвіть структури, які надають допомогу зґвалтованим дівчатам та жінкам.

Ситуація 2. У зв'язку з повінню у західних регіонах України тисячі людей залишилися без житла та коштів. Держава обіцяла надати допомогу, але коштів усім не дісталось.

1. До якого типу жертв можна віднести мешканців західних регіонів?
2. Якої допомоги, крім матеріальної, потребують люди?
3. Які фахівці можуть надати таку допомогу?

Ситуація 3. Микола С. (11 років) хворіє онкозахворюванням, йому необхідно постійне лікування. Протягом 6-8 місяців він знаходиться в онкодиспансері. У цей час він не вчиться і тому, коли повертається до школи, зазнає труднощів у навчанні.

1. До якого типу жертв можна віднести цього хлопчика?
2. Які проблеми будуть у нього в майбутньому?
3. Запропонуйте шляхи вирішення його проблем сьогодні? Хто повинен їх вирішувати?

Тематика рефератів

1. Тема людини - жертви в українській та російській літературі.
2. Людина-конформіст у сучасній зарубіжній та вітчизняній літературі.
3. Проблема мігрантів у сучасному світі.
4. Внутрішня міграція: її вплив на соціалізацію особистості.
5. Безпритульність як соціально-педагогічна проблема.

Література

- Коваль Л.Г., Зверєва І.Д., Хлебик С.Р.. Соціальна педагогіка/ Соціальна робота. – К.: ІЗМН, 1997. – 392с.
- Мудрик А.В. Социальная педагогика. Учебное пособие для студентов. – М.: Издательский центр "Академия", 1999. – 184с.

Література для самостійного опрацювання

1. Беличева С.А. Основы превентивной психологии. - М.: Сов. Россия, 1997. - 180с.
2. Иващенко Г.М. и др. Социальная реабилитация детей и подростков в специальных учреждениях. - М., 1996. - 176с.
3. Тарабрина Н.В., Лазебная Е.О. Синдром посттравматических стрессовых нарушений: современное состояние и проблемы // Психологический журнал. - 1992. - Т13, - №2. - С.14-30.